

yoUкpaїна

УКРАЇНЦІ ЗА КОРДОНОМ ВИПУСК 3

Хто та чому виїхав?
Хто вже повернувся
та чи надовго?

Методологія дослідження

Цільова аудиторія

Чоловіки/жінки від 18 до 55 років, інтернет-користувачі. Те населення, що до повномасштабного вторгнення росії проживало в Україні в містах з населенням 50тис+ (без Криму та ОРДЛО), але виїхали за кордон.

ЦА1 – На момент опитування – все ще за кордоном

ЦА2 – На момент опитування – вже повернулись

Метод та розмір вибірки

- Кількісне онлайн дослідження (CAWI), N=1400, по 700 на ЦА
- 2 етапи при формуванні вибірки: 1) Будується квотна вибірка для всіх респондентів, що до війни проживали в Україні. Квотна вибірка відображає структуру населення досліджуваної цільової аудиторії за віком, статтю, регіоном та типом населеного пункту (відповідно до даних Держкомстату України до початку повномасштабної війни). Квота на місце проживання ставиться на питання «Де ви постійно проживали до початку воєнних дій?» 2) На другому етапі ставиться питання – «де ви проживаєте зараз?», щоб виокремити саме тих, хто наразі проживає за кордоном або проживав і повернувся. Вибірка не покриває біженців, що проживають на території росії та білорусі
- Якісне дослідження, N=9 респондентів (тріади з ЦА2)

Джерело даних

Інтернет-панель Opinion. Перша access-панель в Україні чисельністю 350 000+

Період проведення

15 липня - 10 серпня 2023

Замовники дослідження

Дослідження ініційоване і реалізовано незалежною дослідницькою компанією Factum Group Ukraine в рамках регулярного соціального дослідження YOUkraina

Партнери дослідження (надіслали свої запитання до біженців)

Ілона Сологуб | Членкиня Управлінської команди KSE, директорка з політико-економічних досліджень Київської школи економіки. Наукова редакторка «Вокс Україна»

Ольга Бурова | представник України у WAPOR канд. соц. наук, старший науковий співробітник Інституту соціології НАН України

Оксана Олійник | доцент кафедри методології та методів соціологічних досліджень факультету соціології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Єлена Ковальська | PhD in Sociology, Assistant Professor Faculty of Sociology Taras Shevchenko National University of Kyiv/ Visiting Researcher in Konstanz University

Микола Сидоров | к.ф.-м.наук, завідувач кафедри методології та методів соціологічних досліджень факультету соціології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Коржов Геннадій Олександрович | доцент кафедри соціології КПІ імені Ігоря Сікорського, кандидат соціологічних наук, доцент

Федорченко-Кутуєв Павло | професор кафедри соціології КПІ імені Ігоря Сікорського, доктор соціологічних наук, професор

Єнін Максим Наїмович | доцент кафедри соціології КПІ імені Ігоря Сікорського, кандидат соціологічних наук, доцент

Вокс Україна

Kseniia Alekankina | Head of Reform Index project, Communication Manager

Іванна Герус | директор польського представництва БФ "Право на Захист"

Nika Ovchynnykova | Amnesty International Representative in Ukraine

Anastasiia Mazurok | Chief Operating Officer Transparency International Ukraine

Olga Lymar | Executive Director of the Reanimation Package of Reforms Coalition

Nadiia Ushchapivska | Deputy Communications Director

Daria Malikhatko | Data Sciences Director at Publicis Groupe

Maryna Shashkova | політична кореспондентка видання Kyiv Post

Freelance Journalist

Mila Moroz | Freelance Journalist

ВИПУСК 3. Хто та чому виїхав? Хто вже повернувся та чи надовго?

1

Хто, коли та чому виїхав?

Профіль аудиторії. Причини міграції

2

Хто повернувся? Чому та куди?

Частка тих, хто повернувся. Причини повернення

3

Чи надовго повернулись?

Фактори, що можуть спричинити повторний виїзд

Хто, коли та чому виїхав?
Профіль аудиторії.
Причини міграції

Стать, вік та місце проживання до війни

Практично 8 з 10 біженців – це жінки.

Найбільша кількість виїхали зі Сходу та Центрально-Північного регіону.

Серед біженців, що вже повернулись, дещо вища частка тих, хто до повномасштабного вторгнення проживав в Західному та Центрально-Північному регіонах.

	ЦА1. Біженці на момент опитування	ЦА2. Вже повернулись	Все населення (дані Держстат**)	
Стать 	Чоловіча	19%	23%	49%
	Жіноча	81%	77%	51%
Вік 	18-25	14%	14%	15%
	26-35	29%	33%	29%
	36-45	36%	34%	31%
	46-55	21%	19%	25%
Регіон* 	Схід	46%	38%	34%
	Захід	8%	15%	17%
	Центр - Північ	31%	36%	37%
	Південь	16%	11%	11%
Місто* 	МЛН	37%	27%	26%
	500 тис. +	22%	24%	24%
	100 тис. +	36%	37%	37%
	50 тис. +	6%	11%	13%

* Регіон та місто, де проживали до 24.02.2022

Освіта, сімейний стан та дохід

Серед обох аудиторій досить велика частка тих, хто перебуває в шлюбі. Серед тих, **хто повернувся** з-за кордону, **частка одружених/заміжніх навіть дещо вища** – 63% проти 52%. Досліджувані аудиторії **не відрізняються** між собою за **рівнем освіти** та **матеріальним становищем**. Більшість має **вищу освіту** та **середній/вище середнього** дохід за шкалою самооцінки.

		ЦА1. Біженці на момент опитування	ЦА2. Вже повернулись	Все населення (дані YОUкрaїна**)
Освіта 	Середня	4%	3%	5%
	Середня спеціальна, неповна вища	18%	18%	22%
	Вища – бакалавр	15%	15%	13%
	Вища – спеціаліст / магістр	60%	62%	58%
	Вища – вчений ступінь	2%	2%	2%
Сімейний стан 	Неодружений / незаміжня	21%	20%	22%
	Одружений / заміжня	52%	63%	55%
	Не зареєстровані, але проживають як подружжя	13%	8%	10%
	Розлучені або проживають окремо	12%	7%	10%
	Вдівець / вдова	2%	2%	2%
Дохід 	Не вистачає грошей на їжу	2%	3%	5%
	Вистачає на їжу, але купувати одяг складно	15%	14%	20%
	Вистачає на їжу й одяг, але складно купувати техніку ...	49%	48%	49%
	Вистачає на їжу, одяг, техніку, але складно купувати авто ...	29%	31%	24%
	Можу зробити будь-які покупки	2%	2%	1%

З ким виїхали. Безпекова ситуація на момент виїзду

Близько половини біженців виїхали за кордон **з дітьми**.

Серед аудиторії, що вже повернулась, більша частка тих, **чиї сім'ї були роз'єднані** через міграцію (жінка за кордоном, чоловік в Україні).

Близько третини біженців, що досі за кордоном, мають **пошкоджене/зруйноване житло** або не знають, чи воно вціліло. Серед тих, хто вже повернувся, **78%** мають вціліле житло.

Загалом, під час виїзду **більшість біженців оцінювали достатньо високу ймовірність вторгнення російських військ в їхнє рідне місто** або ж місто вже було під окупацією. Лише близько **15%** біженців оцінювали, що ймовірність вторгнення ворога в їх місто є низькою.

		ЦА1. Біженці на момент опитування	ЦА2. Вже повернулись
З ким виїхали? 	Діти	47%	62%
	Мати / батько	27%	24%
	Чоловік / дружина	29%	20%
Хто лишився в Україні? 	Мати / батько	57%	66%
	Чоловік / дружина	23%	45%
	Діти	9%	6%
Чи вціліло житло? 	Так, повністю вціліло	72%	78%
	Частково пошкоджене, ще не ремонтували	13%	10%
	Частково пошкоджене, вже відремонтовано/в процесі	4%	6%
	Зруйноване	4%	4%
	Не знаю	8%	2%
Як оцінювали ймовірність вторгнення російських військ? 	На мою думку, була висока ймовірність	35%	35%
	50 / 50	23%	30%
	На мою думку, була низька ймовірність	16%	15%
	Вже була окупація / бойові дії	26%	20%

Коли виїхали. Ситуація з роботою

У третині випадків спочатку виїжджали до іншого населеного пункту України, а лише згодом за кордон. Більшість виїхали за кордон у перші місяці повномасштабного вторгнення (найчастіше – у березні 2022). Близько 40% біженців втратили роботу через війну. Серед тих, хто вже повернувся, більше тих, хто на момент виїзду зміг домовитись з роботодавцем про дистанційну роботу.

		ЦА1. Біженці на момент опитування	ЦА2. Вже повернулись
Чи одразу виїхали за кордон?	Одразу / майже одразу виїхали з дому за кордон	70%	66%
	Спочатку виїхали до іншого міста / села України	30%	34%
Коли виїхали з України?	Раніше, ніж лютий 2022	11%	5%
	Лютий 2022	8%	8%
	Березень 2022	41%	49%
	Квітень 2022	9%	11%
	Травень 2022	5%	8%
	Червень 2022	3%	3%
	Липень 2022	4%	3%
	Серпень 2022	3%	2%
	Вересень 2022	2%	1%
	Жовтень 2022	2%	2%
	Листопад 2022	1%	2%
	Грудень 2022	3%	1%
2023 рік		8%	5%

«13 годин ми їхали до Одеси з Херсону в окружну... І приїхали сюди. Деякий час побули і вирішили їхати за кордон, забирати доньку, шукати роботу, тому що було розуміння, що швидко все не закінчиться і гроші закінчуються за цей час. Ніхто в окупації не працював»

Ключова причина міграції

Основна причина міграції майже для половини українців – **небезпека через війну** (активні бойові дії / окупація чи страх таких подій і їхніх наслідків у тих, хто виїхав з відносно спокійних регіонів). Серед опитаних, що мають дітей, – це перш за все страх за життя та здоров'я дітей. Серед тих, **хто повернувся, тиск рідних** щодо виїзду за кордон був **більш розповсюдженим**, аніж серед тих, хто залишається за кордоном.

Що стало ключовою причиною, чому ви виїхали за кордон?	ЦА1. Біженці на момент опитування		ЦА2. Вже повернулись	
	■	■	■	■
Небезпека життю / переживання за себе, дітей, близьких	■	45%	■	46%
На виїзді за кордон наполягли рідні / члени родини	■	10%	■	16%
Емоційний стан / погіршення психологічного здоров'я	■	8%	■	9%
Бажання перечекаати війну	■	8%	■	8%
Зменшення доходів / втрата роботи	■	6%	■	5%
Відсутність перспектив, світлого майбутнього в Україні	■	9%	■	4%
Погіршення фізичного здоров'я / потреба в лікуванні		2%		2%
Можливість виїхати за кордон та почати там нове життя	■	5%		2%
Можливість побачити світ, подорожувати		0%	■	2%
Загроза мобілізації (зокрема моїм дітям)		2%		2%
Можливість отримати соціальну допомогу / житло		1%		2%
Зруйноване житло / не було, де жити		1%		1%

Що стало
ключовою
причиною,
чому ви виїхали
за кордон?

Чи розглядали ви можливість тимчасової чи довгострокової еміграції до повномасштабного вторгнення?

■ Ні
■ Так

Усі причини міграції

Половина біженців з обох цільових аудиторій відзначає, що **погіршення психологічного здоров'я** стало однією з причин, яка **підштовхнула їх до виїзду з країни**. Здебільшого при виїзді відчували страх, тривогу та невизначеність. Іноді рішення про вимушену міграцію супроводжувалось суб'єктивно більш складними емоціями, ніж переживання початку повномасштабного вторгнення.

Також на рішення про міграцію вплинули **зменшення доходів, втрата роботи та сумніви у наявності перспектив** та світлого майбутнього в Україні. При цьому **ці причини міграції значно вагоміші для тих, хто досі лишається** за кордоном.

Які ще фактори вплинули на ваше рішення виїхати?

* Показані всі фактори міграції, включаючи основний

	ЦА1. Біженці на момент опитування	ЦА2. Вже повернулись
Небезпека життю / переживання за себе, дітей, близьких	71%	72%
Емоційний стан / погіршення психологічного здоров'я	49%	49%
На виїзд за кордон наполягли мої рідні/члени родини	34%	46%
Бажання перечекаати війну	43%	40%
Зменшення доходів / втрата роботи	29%	23%
Відсутність перспектив, світлого майбутнього	33%	18%
Можливість побачити світ, подорожувати	7%	10%
Погіршення фізичного здоров'я / потреба в лікуванні	11%	10%
Можливість отримати соціальну допомогу/житло	11%	10%
Можливість виїхати за кордон та почати там нове життя	20%	8%
Зруйноване житло / не було, де жити	6%	6%
Загроза мобілізації (зокрема моїм дітям)	10%	5%

«Під нашими вікнами їздила техніка російська і ми боялися, що ми попадемо саме у бойові (дії). У нас Гради летіли над головами, горіли хати... І страх, що зараз ти можеш втратити доньку... якби пошкодили їй руку, ногу - я потім собі цього не прощу, що я побоялася...»

Країна, де знайшли прихисток

4 з 10 українських біженців, що вже **повернулися** до України, повернулися саме з **Польщі**. Серед тих, хто ще за кордоном, більшість перебуває в Польщі та Німеччині, проте в Німеччині частка вища (25% проти 22%). Також порівнюючи тих, хто ще за кордоном і вже повернувся, **повернулось більше** тих, хто перебував в **Болгарії, Словаччині, Литві, Угорщині, Молдові та Італії**.

Країна, в якій знайшли прихисток

* Показані ТОП-15 країн для ЦА2

	ЦА1. Біженці на момент опитування	ЦА2. Вже повернулись
Польща	22%	40%
Німеччина	25%	14%
Чехія	7%	7%
Болгарія	1%	5%
Італія	3%	5%
Словаччина	1%	3%
Литва	1%	3%
Іспанія	3%	2%
Румунія	3%	2%
Франція	2%	2%
Угорщина		2%
Молдова		2%
Велика Британія	4%	2%
Нідерланди	2%	1%
Фінляндія	3%	1%

«Я перш, ніж їхати, зв'язався із своїм знайомим. І він мені все роз'яснив, що треба зробити, як оформитись. Головне – це просто доїдь до Німеччини, а тут ми тобі допоможемо»

«Моя донька вчила чеську до війни, і ми поїхали продовжувати навчання чеської в Чехію...Я хотіла до війни ще, щоб одна у неї освіта була українська, друга була європейська. Тому ми готувалися після нашого вузу поступати в Чехію»

Хто повернувся?

Чому та куди?

Частка тих, хто повернувся.

Причини повернення

Емоційний стан за кордоном тих, хто повернувся в Україну

Ми там чужі

Опитані, так чи інакше, відчували себе чужими у новій країні, навіть за умови забезпечення усіх необхідних факторів та особистих потреб, усіх намагань приймаючої сторони створити комфорт та «відчуття дому»

Є ті, кому потрібніше

У аудиторії, що виїхали з відносно спокійних регіонів, – переживання стосовно того, чи не займають вони там, за кордоном, місце того, кому потрібніше. Іноді, на початку свого перебування, навіть не могли спокійно ходити отримувати гуманітарну або волонтерську допомогу

Тривога за рідних

Деякі після повернення у відносно спокійні райони України зрозуміли, що, не дивлячись на постійні тривоги та обстріли, в Україні все ж почувають себе менш тривожно. Тобто пікові емоції, хвилювання відчували саме перебуваючи в іншій країні у безпеці, але переживаючи за рідних, що в Україні

«Спочатку негативних емоцій не було ніяких, а потім з часом... Постійно чогось не вистачає. Своїх постійних речей не вистачає, родини своєї не вистачає. Всього. Все одно там ми чужі. Ми самі це розуміємо, що там ми чужі»

«...чи не займала я на той момент місце людини, яка дійсно того потребує? І по сьогоднішній день, ніби я розумію, що всім вистачило місця, але все одно десь у глибині душі, десь у підсвідомості, розуміючи, що виїхати з умовно мирного міста і перебувати досить тривалий час... Зустрічалася з іншими людьми, які виїжджали з міст, де було чути війну. Мене дійсно брала провина за те, що моє місто... Ніби я теж від війни втікала. У той же час у нас не було війни в місті»

«Коли ти знаходишся в іншій країні, і чуєш про вибухи, про якісь ситуації тут в країні, там чомусь більш страшніше, ніж тут. Ось цей страх, його треба було перебороти, повернутись. І коли ти вже в цьому середовищі, ти трішки по-іншому це сприймаєш. І ти вже потім чуєш дзвінки від своїх рідних, які там залишилися: «О, боже, ми ніч не спали. У вас там бомбили. Як ви там були?». Чесно, я спала, наприклад, всю ніч»

Емоційний стан за кордоном тих, хто повернувся в Україну #2

Сором та провина

Переважна більшість опитаних мали досвід переживання провини та сорому через те, що виїхали.

У чоловіків це сором і провина щодо знайомих, друзів або родичів, які наразі боронять країну.

Деякі жінки також не могли пробачити собі виїзд з України, часом суб'єктивно оцінюючи це ледь не як зраду і пориваючись повернутись назад

Депресія, зриви

Загальний психологічний дискомфорт у частини опитаних супроводжувався тугою, сумом, депресивними епізодами і навіть емоційними «зривами». Психологічний дискомфорт наростав з часом перебування за кордоном та набирив обертів

Життя на паузі

Більшість стверджували, що відчували, наче їхнє життя поставили на паузу, воно зупинилось, їхнє життя вкляли

«Тут в мене залишались хлопці, які пішли воювати. То вони, почувши, що я виїхав, говорили: «Ти сім'ю лишай і давай повертайся. Тому що типу треба боронити країну, а ти втік». Я тоді саме відчував у розмові з ними, що вони пішли під кулями стояти, а я ніби як... Ось тоді мені було дійсно соромно. Але зараз я розумію, що я рятував свою сім'ю...А там була хоча би якась надія реалізуватись.»

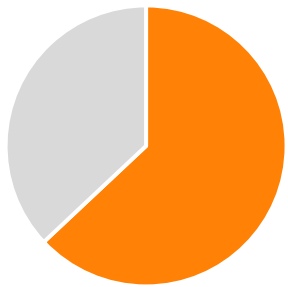
«Мені хотілося піти і щось робити, може, я воювати не змогла, а, допустимо, раненим допомагати щось так. У мене була провина, що Україна в огні, а я виїхала. Та я себе опанувала, і вирішила зробити так, що я українка, де б я не була я буду українкою. Я маленька людина, я собі обираю те, що я можу робити зараз: платити податки для України, для нашої перемоги, допомагати армії.»

«Основне для мене, я хотіла продовжувати жити. Тому що поки я знаходилася за кордоном, моє життя наче призупинилося, наче на паузі. Так, я була в різних містах, так, я була в музеях, але це все таке не живе. Воно наче не моє. Я хотіла продовжувати навчання в аспірантурі. Я хотіла продовжувати жити, працювати тут, ось і все»

Рішення про повернення

Серед усіх опитаних українців, що виїжджали з України через війну, **більше половини вже повернулися до України.**

- **Чоловіки** приймали рішення в основному з сім'єю, причому вони **повертались додому раніше за дружин та дітей.**
- **Жінки нерідко спонтанно купували квитки**, або чули, що їде хтось, хто проживає поруч і домовлялися повернутись з ними.

63%

аудиторії, що виїжджали за кордон через повномасштабне вторгнення, **повернулися до України,** станом на серпень 2023*

«Я просто прокинулась в один день, просто купила квиток і просто приїхала додому. Все»

«...чоловік був у відпустці. Побувши вдома не змогла поїхати назад. Вдома краще»

«Ми мешкали у великому будинку, там були люди з Луцька. І вони сказали: Ми їдемо 23 числа. І я так собі сиджу, думаю. І я до них спускаюсь, і я кажу: «Дайте мені номер телефону – я теж з вами їду» Тобто все, я вирішила»

«... хотілося на батьківщину, хотілося родичів побачити вже і якось почати жити тут»

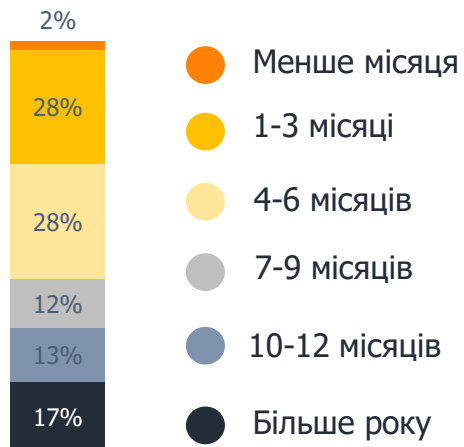
«Основне, що у Харкові стало більш безпечно. Я можу жити в своєму житлі, у мене більше сил з'являється. Фізичних сил стає більше, коли я знаходжуся в своєму особистому житлі, у своєму місті. Я більше можу зробити»

Куди повернулися?

71%
повернулися
до рідного міста

Чверть опитаних повернулися в інші області у межах України.
Кожен двадцятий з тих, хто повернувся, переїхав до інших населених пунктів у межах своєї області.

Як довго перебували за кордоном?

«Харків, він змінився...Це не те місто, яке було до війни. Атмосфера міста змінилася. Спочатку у мене була депресія. Тижні 2 я не могла це пережити...Ще я на такому районі живу, де ці опалені будинки... І це кожен день у тебе перед очима, от ця війна, що принесла... без кінця і краю ... А зараз я уже адаптувалася. Знову взяла себе в руки і пішла поступово вирішувати свої питання»

«Коли ми повернулися, ми повернулися в Одесу... Я дня 3, мабуть, просто не вставала, я просто лежала і плакала. Ось так мені було дуже важко. Мені здавалось, що все, ось вся Україна, вона така, бо вулиці, там, страшні насправді. Усе таке неакуратне...воно все таке не зручне насправді, порівнянь з Європою. Потім трошки адаптувалася, було легше. Зараз, коли я в Краматорську, тут ситуація не краща, ніж в Одесі. Але я звикла»

Причини повернення до України

1

Емоції та почуття

«Тут мій дім, тут моя родина. Тут мій чоловік, тут батько моєї дитини. Тут рідні стіни, які допомагають. Я дуже страждала... Як би нам не робили максимально, щоб ми відчували себе, як вдома, я жодної хвилини не могла відчутти себе, як вдома»

2

Складнощі за кордоном

«Не знайшов роботу за фахом. І я підписував якісь боргові, що якщо я не знайду [роботу] через півроку, то я зобов'язаний повернути ці всі кошти. Саме за комунальні... Ми злякались, звичайно, з дружиною, що тут за півроку може набігти дуже хороша сума»

3

Покращення безпекової ситуації в Україні

«Було бажання повернутись додому. І на сьогоднішній день я вважаю, що Київ – це одне з найбезпечніших місць в Україні, найзахищеніших»
«В місті стало менше повітряних тривог»

4

Перспективи в Україні

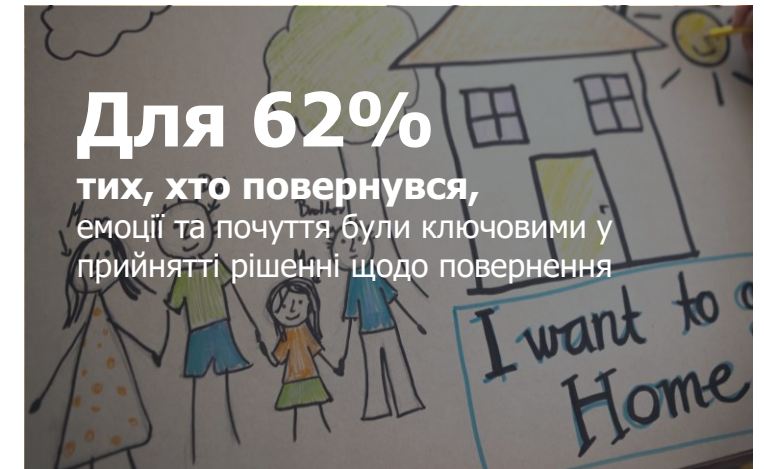

«Своє житло, медична допомога, навчання дітей, кваліфікована праця в Україні»

Емоції та почуття

Біженці, що повернулися в Україну, зазначають, що за кордоном зіштовхнулися з цілим спектром негативних емоцій: від туги за домом та близькими до відчуття приниження гідності через життя на виплати. 9 з 10 біженців, що повернулися, зазначають вплив емоцій та почуттів на прийняття рішення щодо повернення до України. **Зокрема серед усіх інших факторів емоційні були ключовими для 62% серед тих, хто повернувся до України.**

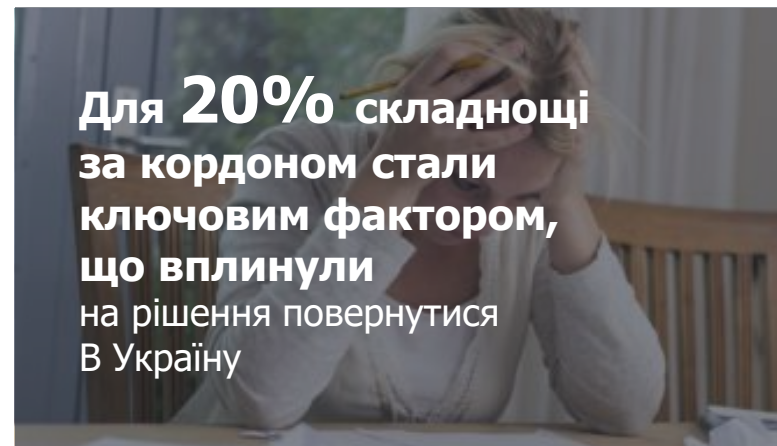
	Що вплинуло на повернення?	Ключовий фактор повернення
Туга за домом	58%	11%
Туга за Батьківщиною	51%	8%
Туга за коханим / сім'єю / родичами в Україні	41%	16%
За кордоном інший менталітет / відчуваєш себе чужим	36%	3%
Туга за друзями в Україні	34%	
Відчуття самотності / за кордоном ти нікому не потрібен	31%	4%
Бажання дітей повернутись додому в Україну	36%	4%
Хочу, щоб діти навчались в Україні	26%	
Відчуття безпорадності / неможливості на щось впливати	28%	
Можливість бути корисним Україні, брати участь у відновленні	27%	
Почуття провини, що виїхав	20%	
Повернення з-за кордону моїх друзів/родичів	18%	
Страх погіршення стосунків з чоловіком / жінкою, які в Україні	12%	
Стан здоров'я / хвороба рідних	10%	4%
Відчуття приниження гідності через життя на виплати	10%	

Складнощі за кордоном

84% українців, що повернулися, зазначили, що **складнощі за кордоном** повпливали на рішення повернутися. Для кожного п'ятого опитаного це стало **ключовим фактором повернення до України**.

Серед складнощів за кордоном українці найчастіше називали **матеріальні** (відсутність свого житла, складнощі з працевлаштуванням, зниження рівня добробуту), пов'язані зі **здоров'ям** (гірша медицина) та **культурні** (важко вивчати мову, знайти друзів).

Для **20%** складнощі за кордоном стали **ключовим фактором, що вплинули на рішення повернутися в Україну**

	Що вплинуло на повернення?	Ключовий фактор повернення
В Україні є нерухомість чи інше майно	45%	5%
Неможливість мати безкоштовне житло за кордоном	20%	2%
В Україні краща медицина / доступніші ліки	39%	1%
Стан здоров'я (потрібне лікування)	13%	2%
Важко за кордоном: вивчати мову, знайти роботу, житло, друзів тощо	33%	3%
В Україні легше працевлаштуватись / краща робота / робота за фахом	26%	2%
Матеріальні труднощі в країні перебування	21%	3%
Знизився рівень добробуту / рівень життя, порівняно з Україною	18%	1%
Скасування грошових виплат українцям за кордоном	5%	
Скасування субсидій на оренду житла	4%	
Завершення дії тимчасового захисту українців	4%	

«В Чехії у нас закінчилося безкоштовне житло. І я хотіла до війни ще, щоб одна у неї освіта була українська, друга була європейська. Тому ми готувалися після нашого вузу поступати в Чехії. Тому до війни учили чеську мову. Так як у нас закінчилося безкоштовно житло і мову ми довчили, дитини...не було сенсу уже там знаходитися, і роботу я собі там не найшла по своєму фаху»

Покращення безпекової ситуації в Україні

Для **11%** покращення безпекової ситуації стало основним фактором повернення в Україну

Кожен другий українець, що повернувся, зазначив значущість покращення безпекової ситуації на прийняття рішення про повернення до України.

Кожен десятий українець вказав покращення безпекової ситуації в Україні як основний фактор повернення.

	Що вплинуло на повернення?	Ключовий фактор повернення
Зниження загрози захоплення територій України російськими військами	38%	4%
Підвищення рівня безпеки в Україні	31%	4%
Деокупація міста проживання / відхід російських військ з міста (області)	12%	2%
Стабілізація роботи енергосистем в Україні	10%	

“

«Основна [причина повернення], що у Харкові стало більш безпечно. Я можу жити в своєму житлі, у мене більше сил з'являється. Фізичних сил стає більше, коли я знаходжуся в своєму особистому житлі, у своєму місті. Я більше можу зробити»

Перспективи в Україні

Понад третина українців, що повернулися, зазначили, що **наявність перспектив в Україні** повпливала на їхнє рішення про повернення.

Серед таких причин українці відмічали як **особисті** (наявність гідно оплачуваної роботи, вступ до українського навчального закладу), так і **загальнодержавні** (відбудова інфраструктури, сприятлива економічна ситуація).

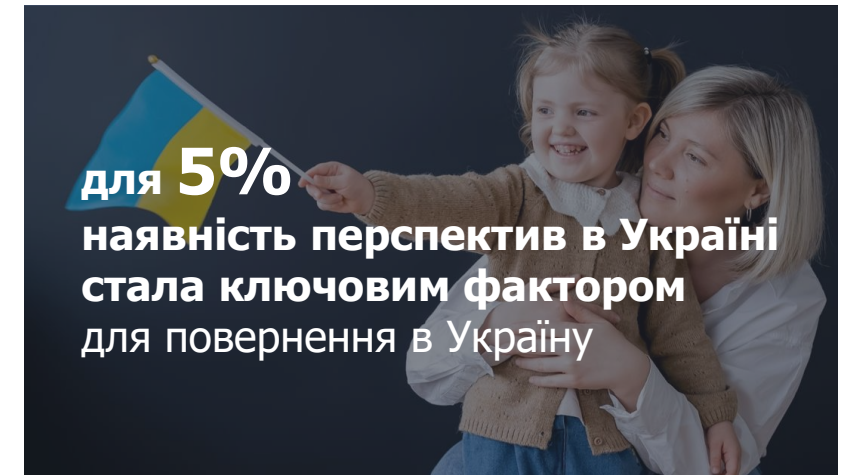
	Що вплинуло на повернення?	Ключовий фактор для повернення
Наявність гідно оплачуваної роботи за моїм фахом	13%	2%
Наявність гідно оплачуваної роботи, неважливо чи за фахом	7%	1%
Перспективи отримання якісної освіти	5%	
Сприятливі умови для ведення власного бізнесу	5%	
Відбудова інфраструктури в моєму місті	4%	
Відновлення / ремонт мого житла	4%	1%
Сприятлива економічна ситуація в Україні	4%	
Вступ до українського навчального закладу	3%	1%
Грошова допомога / виплати / субсидії від держави	3%	
Успіхи в реформації країни	3%	
Подолання екологічних проблем	1%	

«Є надія на те, що зможемо спокійно жити в нашому місті і знову ходити до школи»

«Медицина в Україні набагато доступніша і зрозуміліша»

«Думаю що в Україні для мене більше перспектив»

Чи надовго повернулись?
Фактори, що можуть
спричинити повторний виїзд

Плани залишатися в Україні

Попри активні воєнні дії на території України **55% опитаних, що повернулися в Україну, планують залишатися**. Менш як 10% зазначили, що будуть повертатися за кордон. Однак **більше третини опитаних не визначилися з планами щодо майбутнього місцезнаходження**.

- Точно ні, виїду за кордон
- Скоріше так
- Скоріше ні
- Точно так, лишатимусь в Україні
- 50 / 50
- Все буде залежати від розвитку подій

«Побувши вдома... не змогла поїхати назад. Вдома краще»

«В гостях добре, а вдома краще»

«Якщо побачу, що діти знову почнуть лякатися і нервувати під час тривоги і роботи ППО... повернемось в Словаччину»

Що може спонукати до повторного виїзду за кордон (відкрите питання)

66%

Погіршення безпекової ситуації

«Якщо буде **небезпека повторного наступу** зі Сходу чи Півночі»

«Перемога росії»

«**Захоплення територій, де я живу, окупація**»

«Небезпека для моїх дітей»

«**Ракетні обстріли** міста на постійній основі»

12%

Відсутність роботи / погіршення економічної ситуації

«Відсутність певного рівня коштів, необхідних для забезпечення базових потреб родини»

«Якщо **не знайду гідну роботу, буду змушена виїхати** за кордон, я одинока мати і треба забезпечувати сім'ю»

«Позбавлення роботи і фінансового прибутку»

«**Погіршення економічної ситуації в країні, відміна виплат ВПО**»

Попри різницю в причинах можливого повторного виїзду українців за кордон, **найпоширенішою є саме погіршення безпекової ситуації.**

Зокрема українці зазначили **загрозу окупації, повторний наступ, поновлення постійних обстрілів та ракетних ударів, бойові дії поблизу / на території рідного міста.**

Що може спонукати до повторного виїзду за кордон (відкрите питання)

4%

Корупція / некомпетентна влада

«Зневіра у владу, корупція на війні, рішення, які шкодять країні від влади»

«Якщо влада буде продовжувати красти, і в Україні неможливо буде жити»

«Порушення законів та Конституції владою»

4%

Затягування війни

«Якщо воєнний стан не припиниться найближчим часом»

«Відсутність перспектив та надії на завершення війни»

«Затягування воєнних дій більше ніж на 1-2 роки від сьогоднішнього дня»

3%

Ядерна загроза, підрив ЗАЕС

«Нагнітання ситуації з атомною електростанцією»

«Масштабна аварія на ЗАЕС»

«Радіаційна та ядерна небезпека»

3%

Перебої з енергопостачанням

«Погіршення стану забезпечення електроенергією»

«Відсутність світла / тепла»

«Блекаути, відсутність тепла зимою»

3%

Руйнування майна / домівки

«Неможливість проведення ремонту зруйнованого житла через постійні обстріли росіян»

«Зруйнування житла»

«Потрапляння ракети у мій дім»

А ще...

Інші причини повторного виїзду за кордон*:

3%

Сімейні обставини

1%

Навчання за кордоном

1%

Закінчення війни

“
Навчання у ВНЗ дитини

“
Закінчення війни,
дозвіл чоловікам на виїзд

“
Народження онука

“
Пропозиції щодо навчання, отримання гаранта
в навчальному закладі за кордоном

“
Завершення війни

“
Чоловік іноземець

“
Нестабільний психологічний стан

* Показані причини, що не були перелічені на попередніх слайдах, але набрали більше 1% відповідей у відкритому питанні

Дякуємо за увагу!

вул. Євгена Коновальця, 32-г
01133, м. Київ, Україна

+380 44 290 94 20
office@factum-ua.com

 FACTUM
GROUP